

Wyniki ratowniczych badań archeologicznych w Przemyślu przy ul. Łukasińskiego w 1970 roku

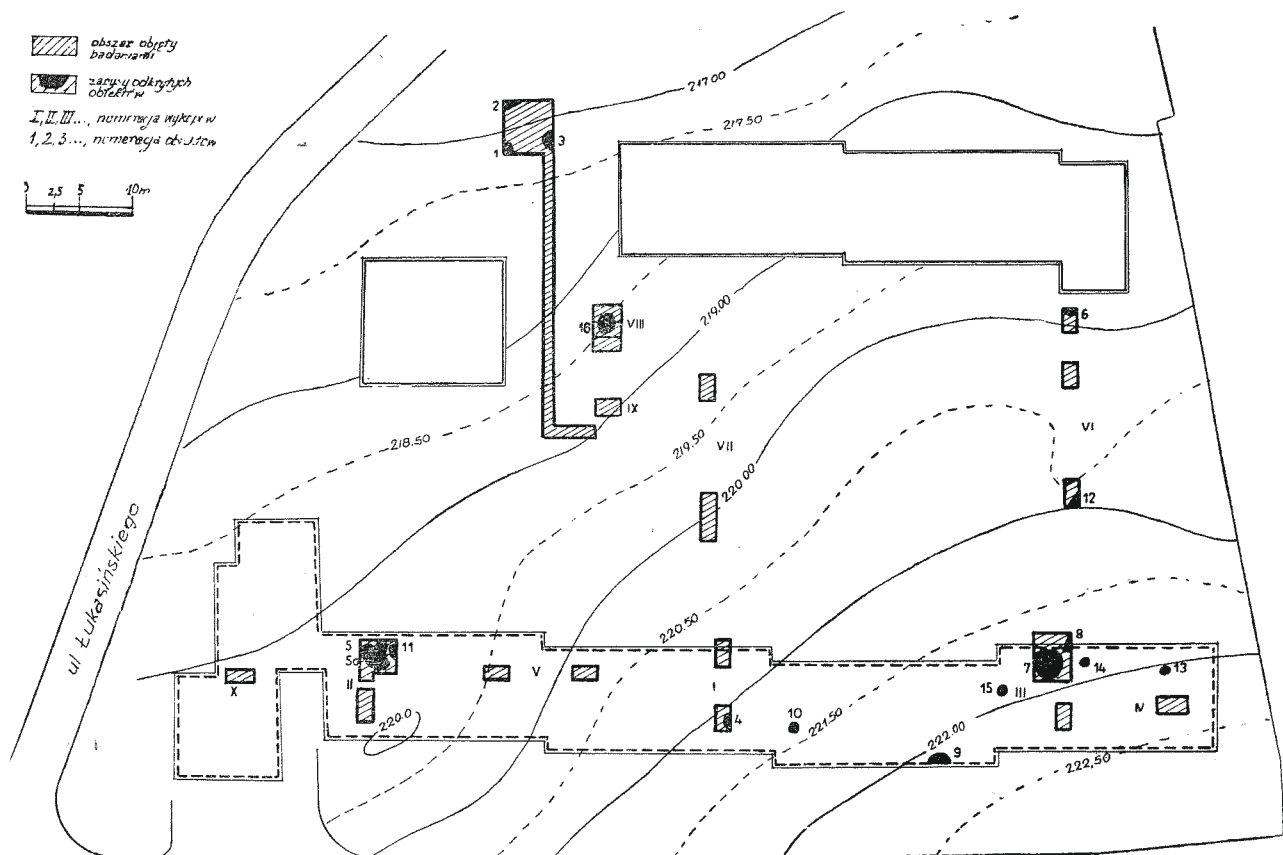
W trakcie robót ziemnych przy budowie osiedla mieszkaniowego w Przemyślu przy ul. Łukasińskiego natrafiono na interesujące materiały archeologiczne. W celu rozpoznania archeologicznego terenu, przed całkowitym jego zagospodarowaniem, w okresie od 6.IV do 26.VI.1970 r., przeprowadzono ratownicze prace wykopaliskowe. Badania były finansowane przez Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, natomiast z ramienia Muzeum Ziemi Przemyskiej kierował nimi autor.

Stanowisko położone jest na łagodnym, zachodnim zboczu, najwyższej terasy szerokiej doliny Wiaru. Ze względu na występowanie obiektów na znacznej głębokości oraz konieczność szybkiego zrealizowania prac budowlanych, nie było możliwości przeprowadzenia systematycznych, szerokoprzestrzennych badań. Dlatego też cały obszar przeznaczony pod budowę objęto wykopami sondażowymi w celu przesłedzenia zasięgu osady. W sumie przebadano 10 wykopów, odkrywając 16 obiektów archeologicznych (Ryc. 1). Ponadto nadzorowano wszelkie prace ziemne prowadzone w obrębie stanowiska.

Wykop pod studzienkę wodociągową. Nadzorowano prace związane z wybieraniem ziemi w wykopie pod studzienkę. W profilu wykopu wyróżniono na głębokości około 100 cm warstwę kulturową w postaci intensywnie czarnej ziemi, grubości około 50 cm, z zawartością licznych ułamków naczyń wczesnośredniowiecznych. Na głębokości około 150 cm wystąpiła żółta glina-calec. Stwierdzono również występowanie fragmentarycznie zachowanych obiektów archeologicznych, a mianowicie:

Jama nr 1. Wystąpiła w północno-zachodnim narożniku wykopu, na głębokości 150–160 cm i sięgała do głębokości około 225 cm. Uchwycony fragment jej zarysu oraz profil wskazują, że posiadała ona kształt owalny. Wypełnisko w postaci czarno-siwej ziemi zawierało drobne grudki polepy oraz ułamki naczyń najprawdopodobniej neolitycznych, być może kultury ceramiki wstęgowej rytej.

Jama nr 2. Wystąpiła w północno-wschodnim narożniku wykopu na głębokości około 100 cm i sięgała do głębokości około 200 cm. Z zachowanej jej części wy-

Ryc. 1. Przemyśl, ul. Łukasińskiego. Plan sytuacyjno-wysokościowy wykopów i odkrytych obiektów archeologicznych.

nika, że posiadała kształt owalu o średnicy około 140 cm. Dno jej zakończone było w szpic. Wypełnisko obiektu, w postaci intensywnie czarnej ziemi zawierało grudki polepy, węgle drzewne oraz liczne ułamki naczyń wczesnośredniowiecznych.

Jama nr 3. Uchwycona jej część przy ścianie południowej wykopu na głębokości około 100 cm sięgała do głębokości 190 cm. Jama ta posiadała kształt wydłużonego owalu o wymiarach 80 cm × 140 cm. Dno jej było płaskie. W wypełnisku, które tworzyła intensywnie czarna ziemia występowały liczne grudki polepy, węgla drzewnego, kości zwierząt oraz fragmenty naczyń z okresu wczesnośredniowiecznego.

Do wykopu pod studzienkę dochodził wykop pod przewody wodociągowe. Na hałdach ziemi z tego wykopu znaleziono fragmenty naczyń, między innymi zdobionych ornamentem nutowym, kultury ceramiki wstęgowej rytej oraz kilka wiórów i odłupków z obsydianu.

Wykop I/70. Usytuowany został pośrodku lokalizacji budynku oznaczonego numerem 2. Eksplorowano działki A i B.

Działka A. Posiadała wymiary 2,5 × 1,5 m. Pierwotny humus wystąpił na głębokości 130 cm, poniżej zalegała warstwa intensywnie czarnej ziemi o grubości około 40 cm. Na dnie tej warstwy natrafiono na warstwę żwiru i kamieni oraz kilka ułamków ceramiki prehistorycznej być może z okresu rzymskiego (?). W rzucie i profilu południowym działki A na głębokości 200 cm wystąpił na tle calca niezbyt wyraźnie zaznaczający się zarys obiektu oznaczonego jako jama nr 4.

Jama nr 4. Przedstawiała kształt nieregularnego owalu, zakończonego w szpic, sięgając do głębokości około 260 cm. W górnej jej partii wystąpił żwir, kamienie oraz natrafiono na ceramikę prehistoryczną (okres rzymski?), poniżej jej wypełnisko tworzyła żółto-szara glina.

Działka B. Posiadała wymiary 2,5 × 1,5 m. Na głębokości około 140 cm wystąpiła warstwa pierwotnego humusu, grubości 40 cm. Brak materiału archeologicznego.

Wykop II/70. Usytuowany został w północnej części lokalizacji bloku nr 2. Eksplorowano działki A, B, C i D.

Działka A. Posiadała wymiary 2,5 × 1,5 m. Na głębokości około 130 cm wystąpił pierwotny humus grubości około 40 cm. Brak materiału archeologicznego.

Działka B. Posiadała wymiary 2,5 × 1,5 m. Na głębokości około 130 cm zauważono pierwotny humus w postaci intensywnie czarnej ziemi. W narożniku południowo-wschodnim natrafiono na głębokości około 200 cm na fragment obiektu. W celu jego całkowitego odsłonięcia poszerzono działkę B i przebadano działki C i D.

Jamy nr 5 i 5a. Były bezpośrednio powiązane z sobą. Odsłonięto je na głębokości około 225 cm.

Jama nr 5. Posiadała kształt prostokąta o wymiarach 340 × 210 cm. Płaskie jej dno pokazało się na głębokości 285 cm. Wypełnisko tworzyła ciemnoszara ziemia przemieszana warstewkami żółtej gliny. Natrafiono na nie-liczne fragmenty naczyń neolitycznych, przypuszczalnie kultury ceramiki wstęgowej rytej.

Jama nr 5a. W rzucie prezentowała kształt kolisty o średnicy około 140 cm, w profilu zaś kształt baniasty, o płaskim dnie na głębokości 295 cm. Wypełnisko tworzyła czarno-szara ziemia przemieszana warstewkami żółtej gliny. Wystąpiły ułamki naczyń neolitycznych, przypuszczalnie kultury ceramiki wstęgowej rytej.

Przeprowadzono obserwację wykopu na zachód od

kotłowni. W trakcie prac ziemnych zaobserwowano wystąpienie obiektu, który oznaczono nr 6. Natrafiono także fragmenty ceramiki przypuszczalnie neolitycznej.

Jama nr 6. Odsłonięta na głębokości około 140 cm, w rzucie ujawniała kształt kolisty o średnicy około 120 cm, w profilu natomiast kształt trapezowaty. Dno płaskie wystąpiło na głębokości około 190 cm. Wypełnisko tworzyła ciemna ziemia przemieszana z żółtą gliną, z zawartością węgla drzewnego, grudek polepy oraz fragmentów ceramiki przypuszczalnie neolitycznej, być może kultury ceramiki wstęgowej rytej.

Wykop III/70. Usytuowany został w południowej części bloku nr 2. Przebadano działki A, B i C.

Działka A. Posiadała wymiary 2,5 × 1,5 m. W warstwie współczesnego humusu natrafiono na fragmenty naczyń prehistorycznych, trudnych do datowania i wczesnośredniowiecznych, przęślik gliniany oraz miniaturową kamienną siekierkę (skupisko A). Natomiast na warstwę pierwotnego humusu grubości około 50 cm natrafiono na głębokości około 90 cm.

Działki B i C. Posiadały wymiary 5 × 1,5 m; 5 × 2 m. Na głębokości około 100 cm wystąpiła ciemna warstwa kulturowa grubości około 80 cm, a poniżej na głębokości 175 cm wyraźnie zarysowała się jama nr 7.

Jama nr 7. W rzucie poziomym kształtu kolistego o średnicy 320 cm, w profilu była nieznacznie zagłębiona do 210 cm. Dno jej było płaskie. Wypełnisko obiektu tworzyła ciemnobrunatna ziemia, po zewnętrznej stronie otoczona warstwą intensywnie czarnej ziemi z zawartością węgla drzewnego. Nie wykluczone, że ściany obiektu były wyłożone plecionką, która uległa spaleni. Wewnątrz znaleziono liczne grudki polepy, węgla drzewnego, kości zwierząt, odłupki krzemienne, a także liczne fragmenty naczyń grupy tarnobrzeskiej. Obiekt najprawdopodobniej spełniał funkcję jamy mieszkalnej.

Jama nr 8. Wystąpiła przy ścianie południowej działki E, na głębokości około 175 cm. Uchwycona została jedynie północna jej część. Posiadała ona kształt wydłużonego owalu o wymiarach 130 × 80 cm, sięgając do głębokości około 190 cm. Wypełnisko tworzyła intensywnie ciemna ziemia. Wystąpiły jedynie drobne ułamki naczyń, trudne do datowania.

W trakcie robót ziemnych przy wykopie pod fundament bloku nr 2 natrafiono także na ślady obiektów archeologicznych, a mianowicie:

Obiekt nr 9. Zachowany był fragmentarycznie w zachodniej ścianie wykopu na głębokości około 140 cm, w postaci warstwy czerwonej mocno przepalanej gliny oraz warstwy ciemnej ziemi z zawartością węgla drzewnego. Zaobserwowano także relikty glinianego rusztu, przypuszczalnie pieca garncarskiego. W warstwach sąsiednich znaleziono fragmenty ceramiki wczesnośredniowiecznej. Obiekt był mocno zniszczony przez koparkę.

Obiekt(?) nr 10. W wykopie pod fundament zaobserwowano również plamę czerwonej, mocno przepalanej gliny, przypuszczalnie ślad obiektu archeologicznego. W pobliżu natrafiono na ułamki ceramiki neolitycznej(?).

Obiekt nr 11. Zachowany został fragmentarycznie w profilu południowym działki D wykopu II/70 w postaci plamy ciemnoszarej ziemi. Jama ta sięgała do głębokości około 210 cm. W wypełnisku znajdowano ceramikę nowożytną i ułamki naczyń prehistorycznych trudnych do datowania. Nie wykluczone, że obiekt prehistoryczny został zniszczony przez wkop nowożytny.

W wykopach IV/70 i V/70, na głębokości około 110 cm odkryto pierwotny humus grubości około 50 cm. Brak materiału archeologicznego. W wykopie VI/70 eksplorowano działki A i B.

Działka A. Posiadała wymiary $2,5 \times 1,5$ m. Na głębokości około 70 cm wystąpiła warstwa pierwotnego humusu grubości około 100 cm.

Jama (?) nr 12. W narożniku południowo-zachodnim działki A na głębokości około 60 cm zaobserwowano zaciemnienie — fragmentaryczny zarys jamy, z zawartością skorup przypuszczalnie z okresu wczesnośredniowiecznego. Trudno określić kształt i charakter obiektu.

Działka B. Na głębokości około 80 cm odsłonięto warstwę pierwotnego humusu grubości około 60 cm. Nie stwierdzono materiału archeologicznego.

W trakcie wyrównywania dna wykopu pod fundament bloku nr 2 natrafiono również na ślady zniszczonych obiektów archeologicznych:

Jama (?) nr 13. Na głębokości około 220 cm zaobserwowano zaciemnienie kształtu owalnego o średnicy około 100 cm. Dno obiektu było płaskie na głębokości około 228 cm. W zaciemnieniu natrafiono na liczne fragmenty naczyń z epoki neolitu, być może kultury ceramiki wstęgowej rytej. Najprawdopodobniej była to zachowana tylko dolna część obiektu.

Jama (?) nr 14. Wystąpiła w postaci plamy czerwonej przepalanej gliny. Nad czerwoną gliną znajdowała się warstwa popiołu. Zachowała się jedynie dolna część obiektu, prawdopodobnie paleniska. W pobliżu wystąpiły pojedyncze ułamki skorup przypuszczalnie neolityczne (?).

Jama (?) nr 15. Na głębokości 200 cm wystąpił zarys kolistego obiektu w postaci ciemnej plamy ziemi. Brak materiału archeologicznego.

Wykop VII/70. Przebadano działki A, B i C o wymiarach $2,5 \times 1,5$ m. W działkach A i C wystąpiły materiały nowożytnie.

Działka B. Na głębokości około 140 cm odkryto pierwotny humus grubości około 50 cm. W warstwie współczesnego humusu natrafiono na ułamki naczyń wczesnośredniowiecznych.

Wykop VIII/70. W działkach A, B, C, o wymiarach $2,5 \times 1,5$ m, na głębokości około 160 cm wystąpiła warstwa pierwotnego humusu grubości około 60 cm z zawartością polepy, kości zwierząt i dużej ilości skorup wczesnośredniowiecznych. Na głębokości 210 cm odkryto jamę nr 16.

Jama nr 16. Posiadała kształt czworokątny o wymiarach 150×120 cm. Siegała do głębokości około 250 cm. Dno posiadało kształt nieckowaty. Wypełnisko jej tworzyła intensywnie ciemna ziemia z zawartością nielicznych fragmentów naczyń neolitycznych, przypuszczalnie kultury ceramiki wstęgowej rytej.

Wykop IX/70, działka A. Posiadała wymiary $2,5 \times 1,5$ m. Na głębokości około 180 cm odkryto warstwę pierwotnego humusu grubości 50 cm, w której znaleziono kilka ułamków naczyń prehistorycznych, trudnych do datowania.

Wykop X/70, działka A. Posiadała wymiary $2,5 \times 1,5$ m. Na głębokości około 140 cm odkryto warstwę pierwotnego humusu grubości 40 cm. Nie natrafiono na materiał archeologiczny.

Przebadana w nieznacznym stopniu wielokulturowa osada jest jednym z najbardziej interesujących stanowisk archeologicznych na terenie miasta Przemyśla. Materiał i dokumentację z badań złożono w Muzeum Ziemi Przemyskiej w Przemyślu.